

Prawo cywilne cz. 2

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Prezentacja multimedialna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Anna Matusik, (...) *jako podmiot przestępstwa utrudnia dochodzenia roszczeń*, „Ius Novum” 2015, nr 1.
- Źródło: Marta Midloch, Rafał Woźniak, *Kara umowna za odstąpienie od umowy nie zawsze skuteczna*, 11.12.2019 r., dostępny w internecie: rynekinfrastruktury.pl [dostęp 6.08.2020 r.].

- Źródło: Agata Kunicka-Goldfinger, Joanna Piłat, Maciej Podbielkowski, *Repetytorium. Wiedza o społeczeństwie. Liceum – poziom podstawowy i rozszerzony*, Warszawa – Bielsko-Biała 2011, s. 212.
- Źródło: Agata Kunicka-Goldfinger, Joanna Piłat, Maciej Podbielkowski, *Repetytorium. Wiedza o społeczeństwie. Liceum – poziom podstawowy i rozszerzony*, Warszawa – Bielsko-Biała 2011, s. 209.
- Źródło: *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 6.08.2020 r.].
- Źródło: oprac. własne.
- Źródło: *Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny*, dostępny w internecie: prawo.sejm.gov.pl [dostęp 13.05.2020 r.].

Źródło: domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Repetitorium**”.

W tym materiale powtórzymy wiadomości z jednego z działów wiedzy o społeczeństwie. Powtórzenie opierać się będzie na zestawie ćwiczeń interaktywnych z zakresu prawa cywilnego oraz pracy z tekstami źródłowymi i multimediami. W dalszej części znajdują się dokładniejsze informacje na temat tego, jak czytać polecenia oraz odpowiadać na pytania. Podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz system działania prawa cywilnego.
- Przeanalizujesz typy poleceń do ćwiczeń dotyczących prawa cywilnego.
- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Przeczytaj

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

Pamiętajcie, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego materiału. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę tekstu źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł. Pamiętajcie również o tym, by wczytywać się w polecenia – czasem wiedza własna nie jest potrzebna, czasem tekst to tylko inspiracja, a innym razem należy połączyć wiedzę z jego interpretacją.

Prawo cywilne

Zobowiązania

W stosunku zobowiązania pozostają dwie strony: **wierzyciel**, który ma prawo żądać danego świadczenia od drugiej strony, czyli **dłużnika**. Prawa wierzyciela to **wierzytelności**. Obowiązek dłużnika zaś nazywany jest **długiem**. Zobowiązanie powstaje w drodze umowy.

Świadczenie powinno być zrealizowane przez dłużnika dobrowolnie, w określonym przez umowę czasie i miejscu. Powinno ono nastąpić w naturze – dłużnik powinien spełnić to, do czego się zobowiązał. Wierzyciel ma prawo wystąpić do sądu z żądaniem udzielenia mu ochrony prawnej, która polega na **egzekucji sądowej**.

Umowy

W umowie zawsze muszą występować co najmniej dwie strony. Do jej zawarcia dochodzi na skutek zgodnych oświadczeń woli. Zawieraniem umów rządzi zasada wolności.

Swoboda dotyczy samego zawarcia umowy, wyboru kontrahenta i treści umowy. Treść ta nie może być jednak sprzeczna z przepisami ustaw, naturą stosunku zobowiązaniowego i zasadami współżycia społecznego. Nie wolno np. umawiać się co do popełnienia przestępstwa, zastrzegać sobie jednostronnego prawa do zmiany warunków umowy. Umowa nie może też prowadzić do wyzysku jednej strony przez drugą przez wykorzystanie przymusowej sytuacji, w jakiej ta osoba się znalazła, lub wykorzystanie jej niedoświadczenia albo braku doświadczenia.

Umowy nienazwane	Umowy nazwane
ich treść ukształtowana jest swobodnie przez zawierające je strony, zgodnie z ich interesem.	ich treść jest określona przez ustawę; są to: <ul style="list-style-type: none">• umowa o dzieło;• umowa zlecenie;• umowa najmu;• umowa spedycji.

Umowy zawierają niekiedy dodatkowe zabezpieczenia interesów stron, takie jak:

- **zadatek** – określona suma pieniędzy lub rzecz za niewykonanie umowy; jeśli strona, która dała zadatek, wycofa się z transakcji, druga strona ma prawo ten zadatek zatrzymać;
- **umowne prawo odstąpienia** – zastrzeżenie, że jednej lub obu stronom przysługiwać będzie w oznaczonym czasie prawo odstąpienia od umowy;
- **odstępne** – zapłata oznaczonej sumy pieniężnej za odstąpienie od warunków umowy;

- **kara umowna** – naprawienie szkody powstałej w wyniku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania (tylko gdy dłużnik ponosi za to odpowiedzialność).

Odpowiedzialność cywilna

Polskie prawo rozróżnia dwa rodzaje odpowiedzialności cywilnej w zależności od źródła jej powstania:

- deliktową;
- kontraktową.

Źródłem **odpowiedzialności deliktowej** jest popełnienie deliktu, czyli czynu niedozwolonego. Powstaje ona przy łącznym wystąpieniu trzech przesłanek:

- szkody;
- czynu niedozwolonego;
- związku przyczynowo-skutkowego między nimi.

Powstanie odpowiedzialności za czyn niedozwolony może być oparte na trzech zasadach:

1. winy (za czyny własne lub cudze: wina w nadzorze, np. nad dziećmi; wina w wyborze, np. za wybór nieodpowiedniego wykonawcy);
2. ryzyka (na skutek działania urządzeń z wykorzystaniem energii sił przyrody: pary, gazu, elektryczności);
3. słuszności (występuje bardzo rzadko, gdy odpowiedzialności nie można przypisać ani na zasadzie winy, ani ryzyka, a można ją jedynie wywieść z zasad współzycia społecznego).

Źródłem **odpowiedzialności kontraktowej** dłużnika względem wierzyciela jest umowa (kontrakt). Tytułem odpowiedzialności jest niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Powstanie odpowiedzialności zależy od łącznego wystąpienia trzech przesłanek:

- wystąpienia okoliczności, za które dłużnik odpowiada (przede wszystkim wina polegająca na niezachowaniu należytej staranności);
- wystąpienia szkody;
- związku przyczynowo-skutkowego między naruszeniem zobowiązania a szkodą.

Podstawową okolicznością powodującą odpowiedzialność jest wina dłużnika, która polega na niezachowaniu należytej staranności. Kodeks wprowadza zasadę domniemania winy dłużnika. Uwolnienie się od odpowiedzialności odbywa się przez wykazanie, że za niewywiązanie się z umowy nie ponosi on winy.

Spadki

Spadek

- ogół praw i obowiązków należących do spadkodawcy w chwili jego śmierci i przechodzących na jego następców prawnych (spadkobierców) w drodze dziedziczenia;
- za elementy spadku uznawane są także stany faktyczne, które mają wpływ na sytuację prawną osoby, tj. np. posiadanie rzeczy, ekspektatywa (oczekiwanie) nabycia praw;
- przykładowe prawa wchodzące w skład spadku: prawa rzeczowe, posiadanie (zob. zwłaszcza art. 176 § 2 Kodeksu cywilnego), zobowiązania.

Testament

rozporządzenie własnym majątkiem na wypadek śmierci;

- może obejmować rozporządzenie majątkiem tylko jednego spadkodawcy, nie można więc sporządzać testamentów wspólnych;
- spadkodawca może w każdym czasie odwołać zarówno cały testament, jak i jego poszczególne postanowienia;
- może go sporządzić i odwołać jedynie osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych;

- nie może zostać ani spisany, ani odwołany przez przedstawiciela;
- można go odwołać przez:
 - a) sporządzenie nowego testamentu;
 - b) zniszczenie go;
 - c) pozbawienie go cech, od których zależy jego ważność;
 - d) wprowadzenie w nim takich zmian, z których wynika wola jego odwołania.

Testamenty dzielą się na:

– **testamenty zwykłe:**

a) testament własnoręczny (holograficzny) – napisany w całości pismem ręcznym, własnoręcznie podpisany i opatrzony datą;

b) testament notarialny – sporządzony przez notariusza w formie aktu notarialnego;

c) testament allograficzny – sporządzony przez ustne oświadczenie ostatniej woli w obecności dwóch świadków wobec wójta (burmistrza lub prezydenta miasta), starosty, marszałka województwa, sekretarza powiatu albo gminy lub kierownika urzędu stanu cywilnego; oświadczenie spadkodawcy spisuje się w protokole z podaniem daty jego sporządzenia;

– **testamenty szczególne:**

a) testament ustny – gdy zachodzi obawa śmierci spadkodawcy;

b) testament podróżny – spisany na statku morskim lub powietrznym przed kapitanem;

c) testament wojskowy – spisany przez dowódcę.

Spadkodawca

osoba, która dokonuje rozporządzenia majątkiem.

Spadkobierca ustawowy

- podmiot powołany do spadku na mocy odpowiednich ustaw, w przypadku gdy spadkodawca nie pozostawił ważnego testamentu albo gdy osoby powołane do spadku nie chcą lub nie mogą być spadkobiercami;
- są nimi:
 - małżonek;
 - zstępni (krewni w linii prostej: dzieci, wnuki, prawnuki);
 - wstępni (rodzice, dziadkowie, pradiadkowie);

- rodzeństwo i zstępni rodzeństwa;
- gmina ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy (w przypadku braku małżonka i krewnych powołanych do dziedziczenia ustawowego);
- Skarb Państwa (gdy nie można ustalić ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy).

Zachowek

- suma pieniężna, będąca formą ochrony interesów osób najbliższych spadkodawcy, którym przysługuje roszczenie względem spadkobierców powołanych do dziedziczenia;
- obowiązek ten powstaje w chwili śmierci spadkodawcy i należy do długów spadkowych;
- zabezpiecza interesy najbliższych osób pominiętych przez spadkodawcę w testamencie;
- podmiotami uprawnionymi do otrzymania zachowku są zstępni, małżonek oraz rodzice spadkodawcy, jeśli byliby powołani do spadku na mocy ustawy;
- uprawnionemu, który jest trwale niezdolny do pracy, oraz małoletniemu zstępnemu należy się $\frac{2}{3}$ udziału spadkowego, który przypadłby mu przy dziedziczeniu ustawowym; wszystkim pozostałym należy się $\frac{1}{2}$ udziału spadkowego, który przypadłby im przy dziedziczeniu ustawowym.

Polskie prawo spadkowe dzieli **spadkobierców ustawowych** na grupy dziedziczenia kolejno powoływane do spadku.

1. Do pierwszej grupy należą zstępni i małżonek spadkodawcy. Dziedziczą oni w równych częściach, jednak część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku. Udział spadkowy małżonka dziedziczącego z innymi spadkobiercami drugiej grupy wynosi zawsze połowę spadku, bez względu na liczbę innych spadkobierców. Jeśli spadkodawca nie pozostawił zstępnych (dzieci i wnuków), powołuje się drugą grupę dziedziczenia.
2. Do drugiej grupy zalicza się małżonka, rodziców, rodzeństwo i zstępnych rodzeństwa spadkodawcy.

3. Gmina albo Skarb Państwa są spadkobiercami ustawowymi powołanymi do spadku w ostatniej kolejności, w przypadku braku krewnych.

Postępowanie cywilne

Uczestnicy [postępowania cywilnego](#):

1. organ: sąd;
2. strony:
 - powód – strona wnosząca o udzielenie ochrony prawnej – powództwo;
 - pozwany – strona, przeciwko której do sądu zostało wniesione powództwo.

Strony muszą mieć zdolność sądową, procesową i np. w przypadku cudzoziemców, [zdolność postulacyjną](#).

Zdolność postulacyjna rozstrzyga o skuteczności czynności procesowych dokonanych osobiście albo przez pełnomocnika.

Zdolność sądową ma każda osoba fizyczna, choćby ubezwłasnowolniona, oraz osoby prawne. Mają ją też tzw. ułomne osoby prawne.

Zdolność procesową mają osoby fizyczne, prawne i tzw. ułomne osoby prawne. Brak zdolności procesowej cechuje osoby ubezwłasnowolnione oraz osoby fizyczne od chwili urodzenia do 13. roku życia. Osoby te mogą podejmować czynności prawne tylko przez przedstawiciela ustawowego.

Po obu stronach może występować więcej niż jedna osoba. Strony mogą korzystać z pomocy adwokata.

Etapy postępowania cywilnego

Etapy postępowania cywilnego	
Postępowanie rozpoznawcze przed sądem pierwszej instancji	<ul style="list-style-type: none"> • odbywa się w trybie procesowym (podczas posiedzenia jawnego), a wyjątkowo – w postępowaniu nieprocesowym (np. w sprawach niespornych, zdaniu spadku, uznaniu za zmarłego); • niektóre kategorie spraw (np. małżeńskie, gospodarcze, pracownicze) toczą się w postępowaniu procesowym odrębnym; • przed rozprawą przewodniczący sądu bada pozew pod względem formalnym; • po wydaniu prawomocnego orzeczenia rozpoczyna się postępowanie egzekucyjne.
Postępowanie przed sądem drugiej instancji	<ul style="list-style-type: none"> • toczy się w razie zaskarżenia orzeczenia sądu pierwszej instancji.

Rozprawa składa się z następujących etapów:

wywołanie sprawy

przedstawienie
i wyjaśnienie
stanowisk stron;

postępowanie
dowodowe;

roztrząsanie jego
wyników;

zamknięcie
rozprawy;

wydanie orzeczenia.

Podczas postępowania dowodowego sąd ma swobodę oceny dowodów z wyjątkiem dowodów z dokumentu (art. 246 Kodeksu postępowania cywilnego mówi o zakazie dowodzenia przeciw dokumentowi, jeżeli z ustawy lub umowy wynika, że czynność prawna musiała mieć charakter pisemny) i dowodów pochodzących z zeznań świadka, gdy dowody z przesłuchania stron mają charakter posiłkowy (art. 247 Kodeksu postępowania cywilnego; nie dotyczy to spraw małżeńskich).

Pochodzenie środków dowodowych w postępowaniu cywilnym

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ciężar dowodzenia spoczywa na stronach procesowych, a nie na sędzie. Sąd może korzystać z prawa do przeprowadzenia dowodu z urzędu. Dzieje się tak zwłaszcza w postępowaniu nieprocesowym. Istnieją jednak wyjątki, np. ustalenie ojcostwa.

Sąd rozpoznaje w granicach określonych powództwem. Na przykład przy żądaniu odszkodowania nie może orzec kary większej, niż żąda tego powód. Pozwany może uznać roszczenie co do zasady, a nie kwestionować np. wysokości kary lub wnieść o odrzucenie (oddalenie) powództwa w całości. Sąd dąży do zawarcia ugody między stronami, a w przypadku gdy mają one rozbieżne stanowiska, prowadzone jest postępowanie dowodowe. Postępowanie cywilne ma charakter w pełni kontradyktoryjny. Jest sporem, który toczą przed sądem strony: powód i pozwany – to na nich spoczywa przeprowadzanie wszystkich dowodów i twierdzeń. Inaczej jest w postępowaniu karnym, gdzie to na sędzie spoczywa ustalenie prawdy materialnej i przeprowadzenie wszystkich niezbędnych do tego dowodów.

Środki zaskarżenia

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ważne!

W postępowaniu cywilnym nieprocesowym nie ma przeciwnych stron procesowych. Biorą w nim udział wnioskodawca i uczestnicy (osoby zainteresowane wynikiem tego postępowania), których liczba jest nieograniczona.

Czym różni się postępowanie procesowe od nieprocesowego?

	postępowanie procesowe	postępowanie nieprocesowe
podmioty postępowania	strony	uczestnicy
sposób wszczęcia postępowania	tylko na wniosek	niekiedy z urzędu
orzeczenia sądu	merytoryczne – wyroki i nakazy; niemerytoryczne – postanowienia	tylko postanowienia
rozprawa	z zasady	tylko gdy tak stanowi ustawa

Rodzaje spraw rozpoznawanych w postępowaniu nieprocesowym to m.in.: ubezwłasnowolnienie, uznanie za zmarłego, zniesienie współwłasności, zabezpieczenie spadku, ogłoszenie testamentu, pozbawienie, ograniczenie i przywrócenie władzy rodzicielskiej, sprawy z zakresu przepisów o przedsiębiorstwach.

Apelacja

Sąd drugiej instancji kontroluje i usuwa błędy sądu pierwszej instancji. Powinien ostatecznie rozstrzygnąć sprawę: oddalić [apelację](#) albo zmienić wyrok (może również go uchylić). Sąd nie jest ograniczony podstawą zaskarżenia i ponownie bada sprawę merytorycznie. Strony mogą przywoływać nowe fakty i dowody.

Kasacja

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem odwoławczym. Przysługuje ona stronom postępowania oraz Prokuratorowi Generalnemu i Rzecznikowi Praw Obywatelskich. Może być wniesiona od prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji, postanowienia w sprawie oddalenia pozwu oraz umorzenia postępowania. Istnieje wiele wyłączeń dopuszczalności skargi o charakterze merytorycznym (np. gdy wartość przedmiotu sporu jest niższa niż 50 tysięcy zł; w sprawach o rozwód), co podyktowane jest dążeniem do zmniejszenia obciążenia Sądu Najwyższego nadmiarem spraw. W postępowaniu przed Sądem Najwyższym strony muszą korzystać z pomocy

adwokata lub radcy prawnego. Skarga może zostać wniesiona w terminie dwóch miesięcy od doręczenia orzeczenia wraz z uzasadnieniem. Uwzględnia się tylko skargi dotyczące naruszenia prawa lub przepisów postępowania, które mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy. Sąd Najwyższy rozpatruje skargę kasacyjną na posiedzeniu niejawnym. Rozpoznanie sprawy następuje w granicach zaskarżenia i podstaw. W trakcie postępowania głos jest udzielany obu stronom. Po rozpatrzeniu Sąd Najwyższy wydaje jeden z następujących wyroków:

- oddalenie kasacji;
- uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie do ponownego rozpatrzenia;
- zmiana zaskarżonego orzeczenia i orzeczenia co do istoty;
- uchylenie zaskarżonego orzeczenia i odrzucenie pozwu lub wniosku;
- uchylenie zaskarżonego orzeczenia i umorzenie postępowania.

Słownik

apelacja

odwołanie się od wyroku do sądu wyższej instancji

postępowanie cywilne

jedna z podstawowych form postępowania sądowego, mająca na celu rozpoznanie i rozstrzygnięcie sporów cywilnoprawnych należących do właściwości sądów powszechnych; dotyczy postępowania sądowego w sprawach z zakresu prawa cywilnego (np. sprawy dot. umów, odszkodowań), rodzinnego (sprawy małżeńskie, między rodzicami a dziećmi), opiekuńczego (kwestie opieki, kurateli), prawa pracy, ubezpieczeń społecznych oraz innych kategorii spraw, do których z mocy ustawy stosuje się regulacje dotyczące tego postępowania (np. sprawy z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, dotyczące aktów stanu cywilnego)

zdolność postulacyjna

zdolność do samodzielnego działania w postępowaniu sądowym

Prezentacja multimedialna

Polecenie 1

Zapoznaj się z prezentacją. Poszukaj informacji na temat omówionych elementów obecnych w systemach prawnych innych państw. Jakie różnice występują?

Stroje sądowe i sala rozpraw

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wskaż, czym jest odstępnie.

- Zapłata za odstąpienie od umowy.
- Suma wpłacana przed wykonaniem umowy.
- Prawo odstąpienia od umowy.
- Naprawienie szkody powstałej w wyniku niewykonania zobowiązania.

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Anna Matusik

(...) jako podmiot przestępstwa utrudnia dochodzenia roszczeń

[A] jest strona zobowiązana w stosunku prawnym zobowiązaniowym do spełnienia określonego świadczenia, natomiast [B] to strona mogąca żądać tego świadczenia. (...) P. Michnikowski definiuje [A] jako osobę obciążoną obowiązkiem świadczenia, czyli adresata normy prawnej wyznaczającej stosunek zobowiązaniowy. A może w zasadzie być każdy z podmiotów prawa cywilnego. Może nim zatem być zarówno osoba fizyczna, jak i osoba prawna, a także jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną.

Źródło: Anna Matusik, *(...) jako podmiot przestępstwa utrudnia dochodzenia roszczeń*, „Ius Novum” 2015, nr 1.

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z wzorem dokumentu i wykonaj ćwiczenie.

zawarta w dniu r. w pomiędzy:

1. zamieszkałą/-ym w
przy ul., PESEL,
dowód osobisty seria nr,
zwaną/-ym dalej **Wynajmującym**
a
2. zamieszkałą/-ym w
przy ul., PESEL,
dowód osobisty seria nr,
zwaną/-ym dalej **Najemcą**,

Podaj, czego dotyczy umowa, której fragment został zamieszczony powyżej.

Ćwiczenie 5

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny

Art. 353

Strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Źródło: *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 6.08.2020 r.].

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny

Art. 859

Przedsiębiorcy składowemu służy na zabezpieczenie roszczeń o składowe i należności uboczne, o zwrot wydatków i kosztów, w szczególności przewoźnego i opłat celnych, o zwrot udzielonych składającemu zaliczek oraz wszelkich innych należności powstałych z tytułu umowy lub umów składu, ustawowe prawo zastawu na rzeczach oddanych na skład, dopóki znajdują się u niego lub u osoby, która je dzierży w jego imieniu, albo dopóki może nimi rozporządzać za pomocą dokumentów.

Źródło: *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 6.08.2020 r.].

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 7

Dopasuj określenia kategorii kar umownych do opisów zgodnych z prawem cywilnym.

wierzyciel może domagać się zapłaty albo z tytułu kary umownej, albo z tytułu odszkodowania, wierzyciel może ubiegać się jednocześnie o zapłatę z tytułu kary umownej oraz z tytułu odszkodowania, wierzyciel może żądać zapłaty kary umownej i odszkodowania uzupełniającego do wysokości szkody poniesionej w wyniku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, w przypadku gdy umowa pozostaje niewykonana lub wykonana w nienależyty sposób, wierzyciel nie może domagać się od dłużnika zapłaty sumy wyższej, niż wynosi przewidziana w umowie wysokość kary umownej

kara umowna wyłączna	
kara umowna zaliczalna	
kara umowna alternatywna	
kara umowna kumulatywna	

Ćwiczenie 8

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Marta Midloch, Rafał Woźniak

Kara umowna za odstąpienie od umowy nie zawsze skuteczna

W uchwale z 20 listopada 2019 r., SN potwierdził, że art. 483 k.c. (odwołujący się do możliwości zastrzeżenia w umowie kary umownej wyłącznie na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego) ma charakter bezwzględnie obowiązujący, a postanowienie umowne sprzeczne z jego brzmieniem jest bezwzględnie nieważne.

Źródło: Marta Midloch, Rafał Woźniak, *Kara umowna za odstąpienie od umowy nie zawsze skuteczna*, 11.12.2019 r., dostępny w internecie: rynekinfrastruktury.pl [dostęp 6.08.2020 r.].

Firma Wermapol zawarła umowę z firmą Poltrans na budowę odcinka autostrady z Gdańska do Torunia. Świadczenie obejmowało kompleksową obsługę zadania, z czego Poltrans wywiązał się do września 2018 r. Ponieważ Wermapol przez ponad rok nie zapłacił za wykonanie zobowiązania, przedstawiciele Poltransu oczekiwali nie tylko zapłaty za wykonaną pracę, ale także chcieli nałożyć na Wermapol kary umowne z tytułu braku zapłaty wynagrodzenia wobec kontrahenta.

Źródło: oprac. własne.

Uzasadnienie:

Ćwiczenie 9

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny

Art. 415

Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

Źródło: *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 6.08.2020 r.].

Dwunastoletni Jaś, grając w piłkę na podwórku, wybił szybę sąsiadowi. Rodzice Jasia nie poczuli się do żadnego zadośćuczynienia w stosunku do sąsiada, tłumacząc, że Jaś nie miał zamiaru wybić szyby i zrobił to całkowicie niechcący.

Źródło: oprac. własne.

Wyjaśnij, czy zgodnie z Kodeksem cywilnym rodzice Jasia są zobowiązani do naprawienia szkody.

Ćwiczenie 10

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

” Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny

Art. 473

§ 1. Dłużnik może przez umowę przyjąć odpowiedzialność za niewykonanie lub za nienależyte wykonanie zobowiązania z powodu oznaczonych okoliczności, za które na mocy ustawy odpowiedzialności nie ponosi.

§ 2. Nieważne jest zastrzeżenie, iż dłużnik nie będzie odpowiedzialny za szkodę, którą może wyrządzić wierzycielowi umyślnie.

Źródło: *Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 6.08.2020 r.].

Wyjaśnij, czy w świetle Kodeksu cywilnego jest dopuszczalne zastrzeżenie lub wyłączenie odpowiedzialności kontraktowej. W odpowiedzi powołaj się na właściwe paragrafy artykułu.

Dla nauczyciela

Autorka: Dorota Czarny

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Prawo cywilne cz. 2

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

4) wyjaśnia podstawowe instytucje prawne części ogólnej prawa cywilnego i prawa zobowiązaniowego w Rzeczypospolitej Polskiej (osoba fizyczna, zdolność prawna a zdolność do czynności prawnych, przedstawicielstwo a pełnomocnictwo, zobowiązanie);

7) przedstawia przebieg postępowania cywilnego w Rzeczypospolitej Polskiej oraz uczestniczące w nim strony; analizuje kasus z zakresu prawa cywilnego lub rodzinnego, w tym pozew w takiej sprawie.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje system działania prawa cywilnego;
- analizuje typy poleceń do ćwiczeń dotyczących prawa cywilnego;
- ocenia swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- WEBQUEST;
- analiza tekstu źródłowego;
- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją

Uczniowie mają za zadanie zapoznać się z treścią e-materiału, aby w czasie lekcji móc aktywnie uczestniczyć w dyskusji.

Faza wstępna

1. Nauczyciel przedstawia temat i cele lekcji.
2. Uczniowie w małych grupach samodzielnie formułują definicję pojęcia *prawo cywilne*. Następnie odczytują swoje propozycje. Wyznaczona osoba przedstawia definicję encyklopedyczną.
3. Po krótkim wprowadzeniu nauczyciel prosi uczniów, aby podzielili się na 5 grup.

Faza realizacyjna

1. Zadaniem uczniów będzie przygotowanie wspólnej prezentacji z wykorzystaniem aplikacji Google Prezentacje o prawie cywilnym. Z dostępnych źródeł e-materiałów oraz zasobów internetowych będą opracowywać wskazane fragmenty materiałów:

- grupa 1 – zobowiązania i umowy;
- grupa 2 – odpowiedzialność cywilna;
- grupa 3 – spadki;

- grupa 4 – postępowanie cywilne;
- grupa 5 – apelacja i kasacja.

Grupy wybierają osobę koordynującą, która przydziela pozostałym zadania do wykonania i będzie odpowiedzialna za wpisanie przygotowanych treści i materiałów do prezentacji.

2. Następnie nauczyciel podaje wskazówki, jakie informacje powinny znaleźć się w przygotowywanym materiale. Każda prezentacja powinna zawierać bibliografię, która powinna być umieszczona na ostatniej stronie.
3. Grupy przystępują do pracy. Nauczyciel koordynuje wykonywanie zadania i udziela wskazówek co do informacji, jakie mogą im się przydać do prezentacji.
4. Wybrane osoby przedstawiają fragmenty swojej pracy. Nauczyciel monitoruje czas każdej prezentacji.
5. Uczniowie na podstawie wysłuchanych informacji sporządzają notatki w zeszycie.
6. Klasa zapoznaje się z „Prezentacją multimedialną”. Osoby chętne lub wyznaczone przez nauczyciela udzielają odpowiedzi na pytanie zawarte w poleceniu. Pozostali uczniowie po wysłuchaniu (w razie potrzeby) uzupełniają wypowiedź ucznia.
7. Uczniowie dobierają się w pary i wykonują ćwiczenie 1 pod prezentacją, po krótkiej naradzie i dyskusji przedstawiają propozycję swojej odpowiedzi. Nauczyciel w razie konieczności weryfikuje i uzupełnia informacje.

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel poleca, aby jako podsumowanie tematu uczniowie wykonali wskazane ćwiczenia z działu „Sprawdź się”. Następnie wspólnie omawiają zaznaczone odpowiedzi.
2. Osoby najaktywniejsze w czasie lekcji zostają ocenione.

Praca domowa:

Wykonaj samodzielnie pozostałe ćwiczenia w e-materiale.

Utrwal powtarzany materiał do sprawdzianu.

Materiały pomocnicze:

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, sejm.gov.pl.

Słownik myśli społeczno-politycznej, praca zbiorowa, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2007.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Informacje zawarte w schemacie mogą posłużyć do przygotowania dramy lub symulacji procesu sądowego.